

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ

(Улітенко М. Є., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Кривунь Н. С., викладачка кафедри теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

На часі ми констатуємо сплеск патріотизму, який є наймасштабнішим за всі роки незалежної України. Він проявляється не в місцевому та регіональному контексті, а в національно-громадянському русі, що полягає в любові до Батьківщини і готовності українського народу захищати свою країну.

В умовах складного процесу реформування освітньої системи нашої держави під час воєнного стану та її інтеграції в європейський культурний простір все більшої актуальності набувають проблеми формування громадян-патріотів, розширення та ефективного використання необхідних засобів і чинників виховання. На це спрямовує Закон України «Про освіту», Закон України «Про позашкільну освіту», Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепція позашкільної освіти й виховання та ін. У цих нормативних документах підкреслюється, що ядром системи виховання дітей є національні ідеали і патріотизм, що передбачає формування любові та готовності до захисту Батьківщини, громадянського обов'язку, інтересу та готовності до збереження національної історії, культури і традицій, а також поваги до культурних цінностей інших народів.

Патріотичне виховання в загальному контексті виховного процесу розглядали: А. Алексюк, О. Безкоровайна, І. Бех, Г. Васянович, Г. Ващенко, О. Вишневський, В. Дзюба, Т. Завгородня, А. Загородня, Ю. Зубцова, М. Качур, В. Киричок, О. Коберник, О. Коркішко, І. Огієнко, О. Онопрієнко, Р. Петронговський, С. Русова, Г. Сковорода, М. Стельмахович, І. Стражнікова, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко, К. Ушинський К. Чорна та ін.

Мета дослідження – розкрити важливість формування патріотичного виховання майбутнього покоління засобами українського народного танцю.

Бути патріотом, наголошує Бех І. та Чорна К. – «значить духовно піднятися, усвідомити в Батьківщині безумовну цінність, яка дійсно і об'єктивно їй притаманна, приєднатись до неї розумом і почуттями. У той же час патріотизм передбачає відкриття в самому собі беззавітної відданості Батьківщині, спроможності безкорисно радіти її успіхам, вдосконаленням, служити їй, поєднати свою долю з її долею» [1].

Як зазначено в Українському педагогічному словнику, патріотизм – це «одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів» [2, с. 241].

Патріотичне виховання дітей засобами хореографічного мистецтва ґрунтується на народних культурних традиціях і формує самосвідомість, любов і

відданість Батьківщині, а також знання історії та культури народу. Збереження та вивчення народних традицій є безцінним культурним надбанням нації, і вчителі повинні вчити учнів любити і шанувати їх.

Серед найталановитіших діячів національної культури особливе місце належить В. Верховинцю. Багатогранна спадщина митця становить національне за сутністю і виховне за змістом значення. Його мистецька, практична, педагогічна та науково-теоретична діяльність переслідувала одну мету – формування національної культури молоді.

Новаторським було мистецтво Верховинця-фольклориста, хореографа. Його фундаментальне дослідження «Теорія українського народного танцю» стало підґрунтям професійного розвитку хореографічного мистецтва в Україні, своєрідною філософією українського танцю, де через пластику, музику і спів постав безмежний світ української душі. Тут уперше було зібрано й описано танцювальні рухи та композиції, розроблено оригінальну методiku запису і виконання українських танців [3,с.56].

Гідним продовжувачем справи В. Верховинця став його учень В. Авраменко, який продовжував роботу зі збору та розповсюдження українського народного танцю за кордоном. Також одним із теоретиків українського народного танцю є А. Гуменюк.

Прагнення і перші паростки, закладені попередниками, дав Україні і світовий найвідоміший колектив Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені П. Вірського, основною метою якого стало збирання, вивчення та збереження національних традицій, звичаїв та обрядів українського народу, створення на цій основі народних танців та нових хореографічних мініатюр і великих полотен із минулого та сучасного життя українців.

Мета патріотичного виховання, визначає Чорна К., конкретизується через систему таких виховних завдань: виховання любові до рідної землі, держави, родини, народу; визнання духовної єдності населення усіх регіонів України, спільності його культурної спадщини та майбутнього; утвердження у свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, поваги до культури та історичного минулого України; виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки, державної мови; сприяння усвідомленню прав дитини та прав людини як найвищої цінності держави і суспільства; утвердження у свідомості особистості взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю; сприяння набуттю дітьми та учнівською молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі у патріотично спрямованій діяльності [4].

Розглядаючи методи патріотизму засобами хореографічного мистецтва, Лавриненко С. виокремлює такі: метод комплексного впливу на інтелектуальну, емоційну, вольову сфери особистості з метою формування у них національної свідомості, поглядів і переконань. Цікавими й інформативними будуть розповіді про традиції, звичаї та культуру свого народу. Доцільно використовувати історичні приклади, біографії народних виконавців, педагогів, хореографів, танцівників. Затребуваними і пізнавальними будуть перегляди спеціальних фільмів з виступами національних танцювальних колективів, метод

формування досвіду суспільної поведінки молоді, наприклад, спільне проведення заходів всередині колективу, творчі зустрічі з цікавими людьми, відвідування тематичних виставок, музеїв, концертів аматорських і професійних національних колективів, методи регулювання поведінки і діяльності особистості, такі як спільний з учасниками колективу аналіз їх поведінки в різних життєвих ситуаціях; обговорення наявності національних традицій у сім'ях учасників з батьками індивідуально і на зборах [5].

На основі аналізу літератури з українського танцю ми визначаємо важливість впливу на свідомість українців засобами мистецтва та спрямування репертуару танцювальних колективів у площину національного фольклору країни. Основними формами в процесі формування патріотичної свідомості сучасної молоді та дітей засобами танцю виділяють групову та колективну. Серед них – участь у міжнародних освітніх програмах і проектах у різних галузях хореографічного мистецтва, організація та проведення тематичних заходів, участь у Днях національної єдності та онлайн-спілкування з гуртківцями хореографічних колективів інших міст та регіонів. Такі обміни сприяють формуванню активної громадянської позиції серед молодого покоління, заохочують їх до участі в громадському житті, допомагають пізнавати та вивчати традиції, ідеї та проблеми країни.

Репертуар має важливе значення для формування національної свідомості у вихованців хореографічного колективу. Вибір репертуару має відбуватися відповідно до його профілю, напрямку діяльності та форми організації, згідно з його виховними завданнями. У групах з різними видами і напрямками хореографії, такими, як класичний танець, сучасний танець, брейк-данс і спортивний танець, репертуар дуже специфічний, але і тут зустрічаються та застосовуються стилізовані хореографічні побудови на основі національного фольклору.

Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що розвиток патріотизму засобами українського народного танцю є сприятливим середовищем для формування та прояву національної свідомості. Збереження та популяризація історії, традицій, костюмів, танців – це основне завдання сучасного освітнього та культурного фронту України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді: Гірська школа українських Карпат, 2015. 300 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
3. Верховинець В.М. Теорія українського народного танцю. 5-е вид. Київ : Музична Україна, 1990. 151 с.
4. Чорна К. І. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України : метод. посіб. Черкаси : ЧОПОПП, 2008. 40 с.
5. Лавриненко С. О. Хореографічне мистецтво як засіб формування національної свідомості сучасної молоді : у 3 т. / *Науковий процес та наукові підходи: методика та реалізація досліджень*. Одеса : МЦНД, 2020. 476 с.